

**Zestawienie uwag i opinii nadesłanych w ramach konsultacji
projektu *Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa***

Konsultacje trwały od 17 grudnia 2010 r. do 21 stycznia 2011 r.

Uczestnik konsultacji zgłaszający uwagę	Zakres	Stanowisko MRiRW
I. Organizacje, związki zawodowe i branżowe		
Związek Banków Polskich	<p>Zwraca się uwagę, że dokument jest niepełny i nie zawiera informacji o systemie realizacji oraz ramach finansowych.</p> <p>Proponuje się dodanie informacji o rolę sektora bankowego w finansowaniu sektora rolno-spożywczego, w tym między innymi o kredytach z dopłatą do oprocentowania (pomoc krajowa).</p> <p>Zwraca się uwagę na fakt, że pogarsza się sytuacja finansowa gmin wiejskich i miejsko – wiejskich, co powoduje problemy w zakresie finansowania i współfinansowania przedsięwzięć ze środków własnych gmin.</p> <p>Wyraża się ogólną pozytywną opinię o zaprojektowanym układzie celów/priorytetów i kierunków interwencji oraz podkreśla się rolę sektora bankowego w realizacji wybranych kierunków interwencji oraz narzędzia, które oferuje sektor bankowy (lub je obecnie realizuje) na rzecz realizacji celów okresowych w strategii. Jednocześnie podawane są przykłady możliwych usprawnień w obecnym systemie umarzania należności z tytułu zwrotu dopłat i odsetek ustawowych.</p>	<p>Strategia została uzupełniona o brakujące elementy i obecnie zawiera treści wymagane w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. (t.j. Dz.U. Nr 84, poz. 712), tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • diagnozę sytuacji w odniesieniu do zakresu objętego programowaniem strategicznym, z uwzględnieniem stanu środowiska oraz różnicowań przestrzennych; • prognozę trendów rozwojowych w okresie objętym strategią; • określenie celów rozwoju w zakresie objętym strategią; • wskaźniki realizacji; • określenie kierunków interwencji, odpowiednio do rodzaju strategii, w ujęciu wojewódzkim lub terytorialnym; • systemy realizacji i ramy finansowe. <p>Jednocześnie rola sektora bankowego została podkreślona w opisie ram finansowych strategii (m.in. na podstawie informacji zawartych w piśmie).</p>
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie	<p>Proponuje się wprowadzić do analizy SWOT obszarów wiejskich w części słabe strony zapis: „<i>pojawią się coraz częściej susze</i>” oraz zapis: „<i>występujące lokalne deficyty wody w ujęciach zaopatrujących w wodę przeznaczoną do spożycia</i>”.</p> <p>Proponuje się wprowadzić do analizy SWOT rolnictwa w części słabe strony zapis: „<i>pojawią się coraz częściej susze</i>” oraz w części zagrożenia zapis: „<i>pogłębiający się deficyt wody - w perspektywie rok 2020 możliwe ograniczenie dostępu do wody stanowiące barierę dla rozwoju rolnictwa</i>”.</p> <p>Proponuje się uzupełnienie priorytetu 1 w celu szczegółowym 2 o „<i>bezpieczeństwo wodne</i>”.</p> <p>Proponuje się dodanie nowego kierunku interwencji o nazwie „<i>Wdrożenie Krajowego Programu Retencjonowania Wód</i>”.</p> <p>Proponuje się uzupełnienie kierunku interwencji dotyczącego modernizacji technicznej infrastruktury produkcyjnej w rolnictwie i rybactwie (kierunek interwencji 4.1.1.) o zapis „<i>w tym rozwój retencji wodnej</i>”.</p>	<p>Proponowane zapisy zostały umieszczone w analizie SWOT.</p> <p>Proponowane zapisy zostały umieszczone w analizie SWOT.</p> <p>Proponowana zmiana została wprowadzona.</p> <p>Proponowany kierunek nie został dodany z uwagi na fakt, że swoim zakresem wpisuje się w działania zmierzające do realizacji już istniejącego kierunku interwencji „5.1.3. <i>Racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych na potrzeby rolnictwa i rybactwa oraz zwiększanie retencji wodnej</i>”</p> <p>Proponowany zapis nie został dodany, ponieważ jest zbyt szczegółowy i mógłby zawęzić obecny zakres kierunku interwencji (oraz danego priorytetu). Jednocześnie należy zaznaczyć, że wskazane w uzasadnieniu inwestycje mieszczą się</p>

	Ponadto przedstawione zostały dodatkowe materiały informacyjne dotyczące gospodarki wodnej	obecnie w zakresie przywołanego kierunku interwencji. Informacje zawarte w przywołanych materiałach zostały wykorzystane do uzupełnienia diagnozy zawartej w strategii.
Krajowa Rada Spółdzielcza Naczelny organ samorządu spółdzielczego	Została wyrażona aprobatą dla uwzględnienia w celach, priorytetach i kierunkach interwencji zagadnień odnoszących się do „rozwoju struktur organizacyjnych w łańcuchu rolno-żywnościowym producentów rolnych i rybackich” oraz „poprawy organizacji producentów rolnych w tym poprzez spółdzielczość i grupy producenckie w sektorze rolno-spożywczym”. Jednocześnie zostały przedstawione propozycje szczegółowych rozwiązań w zakresie wdrożenia ww. kierunków działań wraz z opinią, że założenia strategii w zbyt małym stopniu wykorzystują „bogate doświadczenie i dobre rozwiązania wykorzystania formy spółdzielczej dla zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa, w szczególności rozwiązania stosowane w krajach wysokorozwiniętych”. Ponadto została przesłana informacja dotycząca uwag do dokumentu, który był przekazany do konsultacji społecznych we wcześniejszym okresie („Kierunki rozwoju obszarów wiejskich – założenia do Strategii zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa”)	Zagadnienia dotyczące spółdzielczości mieszczą się w ramach zaprojektowanego kierunku interwencji 4.3.2. <i>Poprawa organizacji producentów rolnych w tym poprzez spółdzielczość i grupy producenckie w sektorze rolno – spożywczym.</i>
Krajowy Związek Rewizyjny Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych	Uwag nie zgłoszono	
Rada Gospodarki Żywnościowej	Zwraca się uwagę, że „dokument koncentruje się na rolnictwie i obszarach wiejskich (oraz rybactwie) a tylko eklektycznie nawiązuje do problematyki gospodarki żywnościowej, nie odnosi się do strategicznej roli tego sektora, w ogóle marginalizując np. kwestie polityki bezpieczeństwa żywnościowego, dla krajowej populacji”. Została wyrażona następująca opinia: „rolnictwo [w strategii] jest traktowane jako głównie „producent surowców dla żywności”, co krzywdząco eliminuje rzeczywistą jego funkcję nie tylko jako wytwórcy surowców dla przemysłu, ale także producenta żywności”. Zdaniem uczestnika procesu konsultacji społecznych w strategii: „przesadnie eksponuje się wciąż marginalną produkcję ekologiczną i niszową żywność regionalną, jako rzekomo determinującą charakter rynku” oraz „Eksponuje się bioróżnorodność w europejskim rolnictwie, tyle tylko, że nawet ekstensywne eksploatowane użytki rolne nie mogą być bioróżnorodne (...) Bioróżnorodność może odnosić się może tylko do obszarów zurbanizowanych miejskich i wiejskich, do nieużytków i tylko w sposób ograniczony do łąk i pastwisk.. Podobnie rzecz się ma z krajobrazem(...)” [pisownia oryginalna] Proponuje się aby głównym celem podejmowanych działań była	Strategia Zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa jest jedną ze zintegrowanych strategii Rozwoju projektowanych na okres 2011-2020. Strategia ta nie ma charakteru strategii sektorowej i odnosi się do szerszych zagadnień aniżeli gospodarka żywnościowa. Jednocześnie należy podkreślić, że zagadnieniom bezpieczeństwa żywnościowego został poświęcony jeden z pięciu celów szczegółowych (Cel 3. Bezpieczeństwo żywnościowe), dlatego nie można się zgodzić z twierdzeniem, że kwestie bezpieczeństwa żywnościowego zostały potraktowane w strategii marginalnie. Zarówno rolnictwo jak i obszary wiejskie są prezentowane w strategii przez pryzmat swojej wielofunkcyjności. Pojęcie bioróżnorodności w odniesieniu do obszarów wiejskich i rolnictwa zostało w strategii wyrażone znacznie szerzej aniżeli struktura upraw i zasoby genetyczne rolnictwa. Należy jednocześnie zauważyć, że prezentowane w diagnozie informacje oparte są na wynikach cyklicznych badań prowadzonych w zakresie bioróżnorodności. W strategii szczególnie nacisk został położony na uściślenie i

	<p>konsolidacja produkcji [rolnej], wzrost efektywności i sprawności ekonomicznej rolnictwa, a kwestie zrównoważonego rozwoju czy też zrównoważonej produkcji były sprecyzowane i nie stanowiły podstawy założeń strategii.</p> <p>Postuluje się, by w strategii wskazane zostały „kierunki niezbędnych reform ubezpieczenia rolniczego, ubezpieczenia zdrowotnego, opodatkowania dochodów w rolnictwie” oraz przyjęta została „definicja rodzinnego gospodarstwa rolnego”, a tym samym by nastąpiło „oddzielenie polityki socjalnej od instrumentów wspierania konkurencyjnej towarowej produkcji, odejście od finansowania wielości celów i kryteriów”.</p>	<p>sprecyzowanie wzajemnych powiązań pomiędzy aspektami ekonomicznymi, społecznymi i środowiskowymi zrównoważonego rozwoju, który jest konstytucyjną zasadą rozwoju kraju.</p> <p>MRiRW zgadza się z podejściem ograniczania liczby celów do kilku najważniejszych czego odzwierciedleniem jest zaprojektowanie pięciu celów szczegółowych w strategii. Jednocześnie MRiRW nie może zgodzić się z opinią, że strategia jest dokumentem, w którym powinno dominować sektorowe podejście oraz powinny zostać umieszczone wszelkie zagadnienia związane z działaniami podejmowanymi na rzecz rozwoju rolnictwa, rybactwa lub obszarów wiejskich.</p>
Krajowa Izba Gospodarcza oraz Komitet Rolnictwa i Obrotu Rolnego	<p>Proponuje się „precyzyjniejsze określenie celu strategii, środków realizacji i ostatecznych konkluzji” oraz „nawiązanie do strategii przyjętej na lata 2007-2013”, w szczególności w odniesieniu do „oceny realizacji założonych celów i stosowanych instrumentów, a także wskazanie barier, które uniemożliwiły pełną realizację strategii”.</p>	<p>Projektowane kierunki interwencji wynikają z analizy skuteczności i efektywności dotychczas realizowanych działań w ramach Wspólnej Polityki Rolnej, Polityki Spójności oraz polityk krajowych, czego wyrazem jest podkreślenie znaczenia środków finansowanych tych polityk dla wdrażania strategii.</p> <p>Z uwagi na fakt, że załączone uwagi Komitetu Rolnictwa i Obrotu Rolnego powielają uwagi zgłoszone przez Radę Gospodarki Żywnościowej należy je ocenić jak wyżej.</p>
II. Resorty		
Ministerstwo Rozwoju Regionalnego	<p>Postuluje się „wstrzymanie procesu konsultacji międzyresortowych projektu strategii do czasu przedstawienia projektów długookresowej i średniookresowej strategii rozwoju, co planowane jest na koniec I kwartału 2011r.”</p> <p>Ponadto wskazano na konieczność „zapewnienia komplementarności prezentowanej przez MRiRW strategii z innymi strategiami rozwoju na poziomie ich celów i instrumentów realizacyjnych”, uzupełniając, iż: „Służyć temu ma przeprowadzenie przez MRR kontroli krzyżowej tych dokumentów w celu określenia obszarów zbieżności/spójności oraz obszarów niezgodności/sprzeczności między poszczególnymi strategiami”.</p>	<p>Mając na uwadze, że założenia do długookresowej i średniookresowej strategii rozwoju były prezentowane na Komitecie Koordynacyjnym do spraw prowadzenia polityki rozwoju i jednocześnie projekt długookresowej i strategii rozwoju tworzony jest w oparciu o założenia projektowanych dziewięciu strategii rozwoju, nie ma podstaw do twierdzenia, że proces konsultacji społecznych strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa powinien być wstrzymany.</p> <p>Należy zauważyć, że zakres przedmiotowej strategii oraz jej koordynator (Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi) zostali wyznaczeni w przyjętym przez Radę Ministrów (w dn. 24 listopada 2009 r.) dokumencie: <i>Plan uporządkowania strategii rozwoju</i>. Omawiana strategia jest obecnie kolejny raz poddana do zaopiniowania w ramach uzgodnień międzyresortowych. Przy czym należy podkreślić, że w dokumencie tym znajdują się wyniki analiz krzyżowych projektowanej strategii z pozostałymi ośmioma strategiami rozwoju.</p>
Ministerstwo Edukacji Narodowej	<p>Zaproponowano zmianę kierunku interwencji z dotychczasowego brzmienia: „1.1.3. Kształcenie przez całe życie ułatwiające zmianę lub doskonalenie zawodu” na brzmienie „1.1.3. Uczenie się przez całe życie przygotowujące do reorientacji na każdym etapie kariery zawodowej”.</p>	<p>Wyrażenie: „kształcenie przez całe życie” zastąpiono w całym dokumencie wyrażeniem „uczenie się przez całe życie”. Nie wprowadzono zmiany drugiej części brzmienia kierunku interwencji 1.1.3. (...) <i>ułatwiające zmianę lub doskonalenie zawodu na (...) przygotowujące do reorientacji na każdym etapie</i></p>

	<p>Zwrócono uwagę, by w części poświęconej opisie instrumentów realizacyjnych zostały uwzględnione następujące zasady polityki uczenia się przez całe życie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Szerokie podejście do uczenia się (<i>lifewide learning</i>). 2. otwarcie uczenia się na wszystkich. 3. Partnerstwo na rzecz LLL. 4. Otwarte podejście do kwalifikacji. 5. Ułatwianie dostępu do nowych ścieżek kariery. 6. postawienie osoby w centrum polityki LLL. 7. Efektywne inwestowanie w uczenie się. <p>Proponuje się zastąpienie wskaźnika „<i>udział miejsc w przedszkolach na wsi w ogólnej liczbie dzieci w wieku 2-5 lat na wsi wg województw</i>” przez „<i>liczba dzieci z terenów wiejskich uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego do ogólnej liczby dzieci w wieku 3-5 lat w % wg województw</i>”.</p> <p>Zaproponowano zmiany redakcyjne w tekście oraz uzupełnienia.</p>	<p><i>kariery zawodowej</i>”, ponieważ pierwotny zapis ma szerszy zakres. Odnosi się on bowiem zarówno do zmiany zawodu jak również doskonalenia zawodowego. Jednakże z uwagi na zgłoszone dodatkowe uwagi redakcyjne kierunek interwencji 1.1.3. uzyskał brzmienie: <i>Uczenie się przez całe życie umożliwiające zmianę zawodu lub doskonalenie zawodowe</i>. W części projektu Strategii dotyczącej opisu instrumentów realizacyjnych celu szczegółowego 1 zostały uwzględnione zasady polityki uczenia się przez całe życie.</p> <p>W strategii wskazano zawężony zestaw wskaźników/ mierników służących monitorowaniu i ocenie efektów realizacji strategii, do którego zaliczono m.in. wskaźnik: $W_3 =$ liczba sołectw przypadających na 1 punkt przedszkolny na wsi [-]. Jednocześnie założono, że za punkt przedszkolny będzie uznawana każda placówka przedszkolna lub inna forma zorganizowanej publicznej opieki nad dziećmi w wieku 3-5 lat. Wskaźnik ten odnosi się bezpośrednio do dostępności edukacji, podczas gdy wskaźniki odnoszące się do liczby dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego w większym stopniu odnosi się do aktywności rodzicielskiej oraz uzależniony jest od możliwości rodziców w zakresie dowozu (transportu) i sfinansowania uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym.</p> <p>Zgłoszone zmiany redakcyjne zostały wprowadzone w treści dokumentu.</p>
Ministerstwo Gospodarki	<p>Zwrócono uwagę na stwierdzenie „(...) <i>wybrane priorytety lub kierunki interwencji zdefiniowane w tej strategii zostaną powtórzone we właściwych strategiach i przez nie będą realizowane, stanowiąc odrębną interwencję, adresowaną wyłącznie do obszarów wiejskich lub w ramach planowanych już działań innych strategii będą realizowane na obszarach wiejskich w uzgodnieniu z MRiRW</i>”. W kontekście przywołanego wyżej fragmentu zaznaczono, że „<i>zapisy SZRWRiR nie mogą z góry w definitywny sposób determinować zapisów innych strategii rozwoju, choć faktem jest, że w niektórych obszarach strategii rozwoju nakładają się na siebie, przy czym w każdym takim przypadku istnieje potrzeba określenia strategii wiodącej dla danego obszaru interwencji (co zresztą zostało pokazane w podrozdziale 2.4.)</i>”.</p>	<p>Należy zgodzić się z Ministerstwem Gospodarki, że prace nad dziewięcioma strategiami rozwoju trwają równolegle co, może stanowić pewną trudność w zachowaniu ich spójności i komplementarności. Równocześnie MRiRW zgadza się z twierdzeniem, że w niektórych obszarach strategii rozwoju nakładają się na siebie i w każdym takim przypadku istnieje potrzeba określenia strategii wiodącej dla danego obszaru interwencji. W powyższym kontekście w opinii MRiRW fakt nakładania się zakresów/obszarów interwencji strategii nie powinien powodować eliminowania tych fragmentów w strategiach, które nie mają roli wiodącej w danym zakresie. Tak jak ma to miejsce w odniesieniu do zagadnień związanych z</p>

	<p>Zaproponowano zmianę roli, jaka została przypisana <i>Strategii innowacyjności i efektywności gospodarki</i> w odniesieniu do poszczególnych kierunków interwencji <i>Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa</i>.</p>	<p>ochroną środowiska czy też bezpieczeństwa energetycznego, które to (zagadnienia) powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie zarówno w strategii <i>Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko</i> oraz <i>Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa</i>. Należy jednocześnie wskazać, że w przypadku <i>Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa</i> zagadnienia te są analizowane terytorialnie wyłącznie w odniesieniu do obszarów wiejskich (w odniesieniu do ich rozwoju), natomiast w strategii <i>Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko</i> są przedstawiane cele i działania w odniesieniu do całego kraju, a więc również i obszarów wiejskich.</p> <p>Należy jednocześnie zauważyć, że prezentowane w <i>Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa</i> kierunki interwencji stanowią jedynie część wszystkich interwencji jakie będą realizowane w zakresie energetycznej i środowiskowej polityki państwa i odnoszą się wyłącznie do zagadnień związanych z rozwojem wsi, rolnictwa i rybactwa. A więc zagadnień należących do działów administracji rządowej, którymi kieruje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.</p> <p>Zdecydowana większość zaproponowanych zmian została wprowadzona. Nie została zmieniona natomiast rola <i>Strategii innowacyjności i efektywności gospodarki</i> w kierunku interwencji 3.4.4. <i>Wsparcie działalności innowacyjnej ukierunkowanej na zmiany wzorców produkcji i konsumpcji z dotychczasowej roli wiodącej na rolę wspierającą</i>. Ponieważ do zakresu tej strategii należy m.in.: wykorzystanie potencjału do generowania innowacyjnych rozwiązań w oparciu o wyniki badań nauk przyrodniczych, technicznych, społecznych i humanistycznych, w tym (...) ukierunkowanie innowacji, wykształcenie postaw proinnowacyjnych oraz promocja eksportu polskich towarów i usług, warunki dla prowadzenia działalności eksportowej (wsparcie dla pozyskiwania nowych rynków zbytu, instrumenty finansowe, promocja).</p>
<p>Ministerstwo Finansów</p>	<p>Zwraca się uwagę, że dokument przedłożony do konsultacji społecznych nie zawiera informacji na temat: podmiotów zaangażowanych w realizację strategii, mechanizmów koordynacji, opisu instrumentów realizacyjnych i ram finansowych, co jest utrudnieniem w ocenie dokumentu.</p> <p>Proponuje się weryfikację i aktualizację związków pomiędzy strategią a innymi zintegrowanymi strategiami rozwoju.</p> <p>Sugeruje się przypisanie roli wiodącej kierunku interwencji 1.1.1. <i>Poprawa jakości i dostępności edukacji ogólnej, artystycznej i zawodowej na wszystkich jej poziomach</i> do <i>Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego</i> oraz <i>Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego</i>.</p>	<p>Strategia została uzupełniona o brakujące elementy i obecnie zawiera treści wymagane w ustawie <i>o zasadach prowadzenia polityki rozwoju</i> z dnia 6 grudnia 2006 r. (t.j. Dz.U. Nr 84, poz. 712). Ponadto przeprowadzono weryfikację i aktualizację powiązań między SZRWRiR a pozostałymi ośmioma zintegrowanymi strategiami rozwoju.</p> <p>Rola wiodąca <i>Strategii Kapitału Społecznego</i> w odniesieniu do kierunku interwencji 1.1.1. <i>Poprawa jakości i dostępności edukacji ogólnej, artystycznej i zawodowej na wszystkich jej poziomach</i> wynika z zakresu ww. strategii. Obejmuje ona m.in. takie zagadnienia jak: jakość usług publicznych oraz ich dostępność.</p>

	<p>Proponuje się, by w podrozdziale dotyczącym ram finansowych strategii został wskazany katalog zadań budżetowych, w ramach których będzie ona realizowana. Ponadto wskazano na konieczność wprowadzenia poprawek o charakterze edytorskim.</p>	<p>Natomiast w odniesieniu do edukacji w zakresie <i>Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego</i> (która ma przypisaną rolę wspierającą) wskazano na działania wpisujące się w koncepcję „uczenia się przez całe życie”. Projekcja budżetu strategii została oparta na funkcjach zadaniowych budżetu państwa, a wynik tej kalkulacji będzie poddany odrębnym uzgodnieniom (w tym głównie z Ministerstwem Finansów).</p>
<p>Kancelaria Prezesa Rady Ministrów (Zespół Doradców Strategicznych Prezesa Rady Ministrów)</p>	<p>Zostało wyrażone poparcie dla przyjętej w strategii koncepcji wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich. Jednocześnie, w odniesieniu do informacji zawartych w strategii na temat znaczącej roli rolnictwa w ogólnym potencjale gospodarczym kraju, wskazuje się, że: <i>dochody z działalności rolniczej nie mają pierwszorzędного znaczenia dla mieszkańców wsi, a więc nie mają „decydującego wpływu na sytuację społeczno – ekonomiczną mieszkańców obszarów wiejskich” oraz „wg GUS udział rolnictwa w PKB to jedynie ok. 4%. Znacząca jest liczba pracujących w rolnictwie, ale i ona maleje – od prawie 17% w 2002r. do poniżej 15,5% w 2009r. Autorzy strategii w zbytnim stopniu patrzą na wieś przez pryzmat rolnictwa.”</i></p> <p>Cel główny strategii oraz cele szczegółowe zostały ocenione jako „właściwie zdefiniowane”, jednakże zwraca się uwagę na zróżnicowany nacisk jaki został położony na zagadnienia związane z rolnictwem w streszczeniu diagnozy, a celami sugerując, że: <i>„Autorzy strategii w zbytnim stopniu patrzą na wieś przez pryzmat rolnictwa.”</i></p> <p>Zdaniem autora uwag w strategii <i>„w wielu miejscach unika się udzielenia odpowiedzi na podstawowe wyzwania strategiczne dotyczące rolnictwa i wsi”</i>. W tym kontekście zwrócono uwagę na zagadnienie dotyczące modernizacji rolnictwa wysuwając tezy, że: <i>„modernizacja rolnictwa nie uda się bez zwiększenia przeciętnej wielkości gospodarstwa i bez odejścia znaczących zasobów pracy z rolnictwa” oraz „trzeba mieć świadomość, że obecny system płatności (SAPS) hamuje przemiany struktury agrarnej.”</i> Jako potwierdzenie ww. tez przywołano wykres prezentujący liczbę gospodarstw rolnych i cenę 1 [ha] gruntów ornych w okresie 2000-2008 oraz podkreślono, że strategia powinna wskazywać <i>„jaki system płatności jest optymalny z punktu widzenia Polski”</i>.</p>	<p>Należy zauważyć, że prezentowane uzasadnienie jest zbyt daleko idącym uproszczeniem, które opiera się wyłącznie na analizie deklaracji przedstawicieli gospodarstw domowych w odniesieniu do źródeł ich dochodów. Natomiast ekonomiczne znaczenie rolnictwa dla rozwoju gospodarczego kraju należy rozpatrywać w znacznie szerszym kontekście, ponieważ krajowe rolnictwo jest źródłem dochodów producentów rolnych ale przede wszystkim jest wytwórcą surowców rolnych (w tym również surowców spożywczych) oraz przemysłowych i energetycznych. Tym samym rolnictwo warunkuje funkcjonowanie i konkurencyjność międzynarodową (tym samym ich wkład w PKB i zatrudnienie) sektora przetwórczego, a także, choć w mniejszym stopniu, innych gałęzi gospodarczych zaangażowanych przy produkcji (w tym m.in. wytwarzających linie technologiczne, środki techniczne - np. maszyny i urządzenia rolnicze, czy też budynki służące do produkcji lub przechowywania), spedycji, handlu, dystrybucji i eksporcie artykułów rolno-spożywczych. Jednocześnie funkcjonowanie sektora rolnego w sposób istotny wpływa na znaczenie gospodarcze takich działów gospodarczych jak rybactwo, leśnictwo lub łowiectwo.</p> <p>Zgodnie z sugestią streszczenie diagnozy zostało zredagowane w taki sposób, by nie pojawiało się w nim istotne zróżnicowanie w ilości i jakości opisu rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa.</p> <p>Należy zauważyć, że według wstępnych danych ze Spisu Rolnego 2010: <i>„W 2010 r. średnia wielkość gospodarstwa rolnego o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych wyniosła 9,50 ha użytków rolnych, co oznacza jej zwiększenie o 13,1% w stosunku do 2002 r. (...) Największy spadek liczby gospodarstw rolnych (o 22,7% w porównaniu do 2002 r.) odnotowano wśród gospodarstw najmniejszych, o powierzchni od 1 do 5 ha użytków rolnych. Znacząco wzrosła liczba gospodarstw największych. (...) Tym samym poprawie uległa struktura gospodarstw rolnych. Udział gospodarstw najmniejszych w ogólnej liczbie gospodarstw o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych, zmniejszył się z</i></p>

58,6% w 2002 r. do 56,0% w 2010 r. W porównaniu do poprzedniego spisu, zwiększył się udział gospodarstw największych, choć nadal pozostaje on niewielki. Odsetek gospodarstw o powierzchni powyżej 20 ha zwiększył się z 5,9% w 2002 r. do 7,6% w 2010 r., w tym gospodarstw powyżej 50 ha, odpowiednio z 1,0% do 1,6%.”

Powyższe dane wskazują iż zmiany strukturalne w polskim rolnictwie mają miejsce, chociaż z pewnością nie przebiegają tak szybko jak byśmy chcieli. Zmiany te są wypadkową szeregu uwarunkowań w tym zmian międzypokoleniowych i ogólnogospodarczych, które mają nie mniejszy wpływ niż instrumenty *stricte* polityki rolnej i które są niezależne od polityki rolnej. Jednocześnie nie można zgodzić się z twierdzeniami zawartymi w uwadze, sugerującymi, *obecny system płatności (SAPS) hamuje przemiany struktury agrarnej*. Nie jest jasne czy uwaga dotyczy samej formy (obszarowej) płatności bezpośrednich w ramach WPR czy też również płatności bezpośrednich jako dominującego instrumentu wsparcia w ramach WPR. Należy bowiem podkreślić wspólnotowy charakter WPR i tym samym płatności bezpośrednich, a także fakt, iż wspomniany efekt kapitalizacji wsparcia bezpośredniego w cenach ziemi dotyczy także alternatywnej do SAPS formy tego wsparcia jaką jest system SPS. Jednocześnie trzeba podkreślić, że nie ma ani teoretycznych ani empirycznych podstaw do kategorycznego twierdzenia, iż wypadkową różnych efektów płatności bezpośrednich w Polsce jest spowolnienie zmian strukturalnych rozumianych jako przepływ zasobów ziemi do gospodarstw powyżej minimalnej efektywnej skali produkcji. Nie jest m.in. pewne, w jakim stopniu obserwowany efekt cenowy można przypisać ograniczeniu skłonności do sprzedaży a w jakim stopniu wzrostowi opłacalności produkcji i lepszemu dostępowi do środków finansowych tych gospodarstw które są zainteresowane zakupem ziemi.

Należy podkreślić, że należy uwzględnić zmiany funkcja płatności bezpośrednich, jakie zaszły w wyniku kolejnych reform WPR - płatności bezpośrednie stały się ważnym instrumentem tej polityki odpowiedzialnym za: wsparcie i stabilizację dochodów rolniczych, utrzymanie użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej, zgodnej z wymogami środowiska, rekompensowanie kosztów związanych z wypełnianiem wymogów wspólnotowych (w odniesieniu do jakości i sposobów produkcji) związanych z realizacją pozaprodukcyjnych dóbr publicznych, zapewnienie równych warunków konkurencji w ramach jednolitego rynku rolno-żywnościowego, a także instrumentem pomocnym w celu

	<p>Wskazuje się na trafność przedstawienia istotnego zróżnicowania terytorialnego polskiego rolnictwa i obszarów wiejskich oraz przyjęte w strategii elastyczne podejście do terytorializacji wdrażania instrumentów realizacyjnych. Jednocześnie sugeruje się, by w końcowym dokumencie [strategii] został dokonany podział działań realizujących strategię na działania realizowane na poziomie centralnym oraz działania realizowane na poziomie regionalnym.</p> <p>Podkreśla się konieczność uzupełnienia dokumentu o listę wskaźników służących ocenie i monitorowaniu efektów wdrażania strategii, opracowanych zgodnie z kryteriami SMART. Ponadto poddaje się w wątpliwość umieszczenie pełnej diagnozy w załączniku oraz sugeruje, że w diagnozie nie zostały zawarte opisy „mechanizmów odpowiadających za określone zjawiska”.</p> <p>Proponuje się, żeby w strategii podać więcej innowacyjnych propozycji „ułatwiających dyfuzję na linii ośrodki wzrostu – obszary wiejskie” oraz odnieść się do KRUS i jego reformy. Ponadto zostały zgłoszone dwie uwagi szczegółowe odnoszące się do treści prezentowanych we <i>Wstępie</i> strategii.</p>	<p>realizacji nowych wyzwań, związanych z ochroną zasobów naturalnych, zmianami klimatycznymi, gospodarką wodną, różnorodnością biologiczną oraz energią odnawialną. Ponadto zagadnienia dotyczące kształtu instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej nie są bezpośrednio przedmiotem strategii, która powinna wskazywać cele rozwojowe na poziomie kraju, a nie UE. Powinien zostać zachowany koncepcyjny/strategiczny charakter strategii. Co oznacza, że strategia nie powinna zastępować dokumentów odnoszących się do operacjonalizacji systemu wdrożenia strategii (chodzi tu m.in. o programy operacyjne jak np. PROW 2007-2013), w których będą rozstrzygane kwestie dotyczące poziomu wdrażania poszczególnych instrumentów implementacyjnych strategii.</p> <p>Zgodnie z sugestią dokument został uzupełniony o pełną listę wskaźników służących ocenie i monitorowaniu efektów wdrażania strategii, opracowanych zgodnie z kryteriami SMART. Diagnoza nie została przeniesiona z załącznika do początkowych treści dokumentu, ponieważ obecna struktura dokumentu oraz treść diagnozy podyktowana jest m.in. zaleceniami zawartymi w „Wytocznych do opracowywania strategii rozwoju wskazanych w Planie uporządkowania strategii rozwoju” zgodnie, z którymi „część diagnostyczna w skróconej formie (3-8 stron) powinna być integralnym elementem każdej z 9-ciu strategii rozwoju, natomiast pełna diagnoza społeczno-gospodarcza obszaru/dziedziny może stanowić dokument towarzyszący strategii lub jej załącznik”.</p> <p>Należy zauważyć, że zagadnienia dotyczące dyfuzji rozwojowych na linii miasto-wieś nie są domeną (ani postulatem czy też koncepcją rozwojową dotyczącą obszarów wiejskich) <i>Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa</i>. Koncepcja dyfuzji rozwoju oraz rozwoju w oparciu o miejskie ośrodki wzrostu została zawarta w <i>Krajowej strategii rozwoju regionalnego – Regiony – miasta – obszary wiejskie</i> oraz w raporcie <i>Polska 2030</i>. Dlatego też należy oczekiwać, że mechanizmy wspomnianej „dyfuzji” będą opisane przede wszystkim w <i>Krajowej Strategii rozwoju regionalnego – Regiony – miasta – obszary wiejskie</i> oraz w <i>Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju</i></p> <p>Zagadnienia dotyczące KRUS mieszczą się w priorytecie 1.4. <i>Zapobieganie i ograniczanie wykluczenia społecznego oraz redukcja i przeciwdziałanie ubóstwu na obszarach wiejskich</i>.</p>
Ministerstwo Infrastruktury	Zwraca się uwagę na konieczność uzupełnienia dokumentu o treści, które zostały w konsultowanym dokumencie jedynie zasygnalizowane w jego strukturze. Jednocześnie zostało wskazane, że strategia powinna obejmować swoim „zakresem m.in. temat z zakresu właściwości ministra do	Strategia została uzupełniona o brakujące elementy i obecnie zawiera treści wymagane w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. (t.j. Dz.U. Nr 84, poz. 712). Natomiast zagadnienia dotyczące „wzmocnienia systemu

	<p><i>spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej: wzmocnienie systemu planowania przestrzennego”.</i> Zaproponowano uzupełnienie analizy SWOT w odniesieniu do rybactwa morskiego i przetwórstwa.</p> <p>W opinii autorów uwag w priorytecie 2.2. „nie ujęto takiej problematyki jak: <i>modernizacja infrastruktury kolejowej, modernizacja i zakup taboru pasażerskiego, szczególnie przewidzianego do kursowania po liniach o niewielkich potokach ruchu i obsługującego przewozy regionalne; dążenie do integracji taryfowo-biletowej kolejowych przewozów regionalnych z komunikacją publiczną; wprowadzenie nowych zintegrowanych systemów informacyjnych zapewniających kompleksową informację o ofercie transportu regionalnego, a także systemów dystrybucji biletów.”</i></p> <p>Wskazuje się, że „Strategia rozwoju transportu” nie powinna mieć roli wiodącej w przypadku realizacji kierunku interwencji 2.2.1. <i>Rozbudowa i modernizacja lokalnej i regionalnej sieci drogowej i kolejowej, ponieważ strategia ta „w odniesieniu do sieci drogowej dotyczyć będzie dróg krajowych i autostrad znajdujących się w kompetencji Ministra Infrastruktury”.</i></p> <p>Ponadto zostały zgłoszone dwie uwagi szczegółowe odnoszące się do treści prezentowanych w części diagnostycznej strategii.</p>	<p>planowania przestrzennego” zostały ujęte w priorytecie 5.2. <i>Ochrona krajobrazu i ładu przestrzennego na obszarach wiejskich.</i> Propozycja została uwzględniona.</p> <p>Należy zauważyć, że zagadnienia związane z transportem oraz dostępnością transportową umożliwiającą mobilność przestrzenną zostały zawarte zarówno we wskazanym priorytecie 2.2. jak również w priorytecie 1.2. gdzie część z proponowanych rozwiązań wdrożeniowych została już zawarta. Równocześnie należy się zgodzić z uwagą dotyczącą niedostatecznego uwzględnienia w kierunkach interwencji zagadnień związanych z modernizacją infrastruktury kolejowej. Dlatego też w priorytecie 2.2. został rozbudowany jeden z kierunków interwencji, tak aby możliwe było dodanie w opisie instrumentów realizacyjnych zagadnień dotyczących infrastruktury kolejowej (2.2.1. Rozbudowa i modernizacja lokalnej i regionalnej sieci drogowej i kolejowej).</p> <p>Należy zauważyć, że w związku ze zmianą wprowadzoną w skutek uwagi Ministerstwa Infrastruktury w priorytecie 2.2. kierunek interwencji 2.2.1. dotyczy między innymi rozbudowy i modernizacji sieci kolejowej. W związku z powyższym wiodąca rola resortu w odniesieniu do tego kierunku interwencji nie została zmieniona. Jednocześnie mając na uwadze przytoczone wyjaśnienia odnoszące się do zakresu „Strategii rozwoju transportu” rola wiodąca w kierunku interwencji 2.2.1. została przypisana również Krajowej strategii rozwoju regionalnego – Regiony – miasta – obszary wiejskie, jako tej [strategii], która będzie w największym stopniu wpływała na realizację rozbudowy i modernizacji lokalnej i regionalnej sieci drogowej na obszarach wiejskich.</p> <p>Propozycje zostały uwzględnione.</p>
<p>Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji</p>	<p>Została wyrażona opinia, że „brak jest uzasadnienia, aby priorytety lub kierunki interwencji zdefiniowane w strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa rybactwa były powtarzane w innych strategiach i dodatkowo przez te strategie realizowane.”</p>	<p>Wskazane informacje są szczególnie istotne z uwagi na fakt, że część działań zaprojektowanych w strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa wpisuje się w szerszy zakres innych strategii (dotyczy to np. zagadnień związanych ze zwiększeniem dostępności do usług czy też rozwojem infrastruktury transportowej), gdzie będzie odzwierciedlona w terytorializacji kierunków działań. Oznacza to, że MRiRW należy na tym, aby strategii tematyczne odzwierciedlały działania jakie należy w danej dziedzinie realizować na obszarach wiejskich. Należy mieć bowiem na uwadze, że strategii będą posiadały dokumenty implementujące (np. programy operacyjne), które nie są przypisane wyłącznie do jednej strategii (jak np. obecnie</p>

Zwraca się uwagę, że dokument nie zawiera wszystkich elementów wskazanych w spisie treści oraz proponuje się, aby zostały ze strategii usunięte treści mówiące o podstawach prawnych powstania strategii (dot. informacji o *Planie uporządkowania strategii*).

Proponuje się zweryfikowanie roli przypisanych poszczególnym strategiom w odniesieniu do realizacji poszczególnych kierunków interwencji. W szczególności zwraca się uwagę, że przypisanie strategii „Sprawne Państwo” roli wiodącej lub wspierającej w odniesieniu do SZRWRiR „*należy uznać za niewłaściwe*”.

W opinii MSWiA część poświęcona harmonogramowi wdrażania strategii jest nieczytelna (dot. tabel), należy wprowadzić ujednoczenie okresu wdrażania strategii (chodzi o wskazanie okresu 2011-2020, a nie jak wskazano w jednym miejscu w strategii 2010-2020) oraz uzupełnić

realizowany PO infrastruktura i środowisko), stąd brak wskazania przynależności wybranych działań SZRWRiR do szerszej grupy działań zawartych w pozostałych ośmiu zintegrowanych strategiach rozwoju może skutkować brakiem działań realizujących SZRWRiR, leżących w kompetencjach innych resortów oraz brakiem lub niedostatecznym odzwierciedleniem działań wskazanych w SZRWRiR w ww. programach operacyjnych opracowywanych przez poszczególne resorty.

Strategia została uzupełniona o brakujące elementy i obecnie zawiera treści wymagane w ustawie *o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* z dnia 6 grudnia 2006 r. (t.j. Dz.U. Nr 84, poz. 712).

Informacje dotyczące ram prawnych i powiązań strategii z innymi dokumentami strategicznymi jest jednym z wymogów oceny zgodności projektu strategii ze średniookresową strategią rozwoju kraju.

Przypisanie strategii „Sprawne Państwo” roli wiodącej lub wspierającej w odniesieniu do SZRWRiR wynika z prezentowanych założeń tej strategii oraz zakresu, jaki został wyznaczony w odniesieniu do tej strategii w *Planie uporządkowania rozwoju*, w szczególności:

- usługi publiczne – jakość usług publicznych (standardy zarządzania, kadra), dostępność, prywatyzacja,
- pozycja międzynarodowa kraju – umacnianie wizerunku Polski w świecie,
- technologie informacyjne i komunikacyjne – wykorzystanie ICT dla promowania dostępności i przejrzystości rządu i procesów kształtowania polityki; podnoszenie poczucia bezpieczeństwa w społeczeństwie poprzez wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych.
- bezpieczeństwo publiczne - ochrona przed zagrożeniami, kłeskami i terroryzmem; rozwój systemów zapobiegania i reagowania, system ratownictwa chemicznoekologicznego, system ratownictwa medycznego, bezpieczeństwo obrotu gospodarczego (przestępczość gospodarcza),

Mając powyższe na uwadze został podtrzymana rola wiodąca lub wspierająca w następujących kierunkach interwencji: 1.1.1.; 1.2.2.; 1.2.4; 1.4.2.; 2.4.1.; 2.4.4.; 2.5.1.; 2.5.2.; 2.5.3.; 3.2.3.; 3.3.1.; 3.3.3.; 3.4.2; 4.3.4; 4.4.1.; 4.4.2.; 5.2.2.; 5.3.3.

Harmonogram prezentowany we wspomnianej tabeli został usunięty ze strategii. Ujednoczono w dokumencie okres wdrażania strategii (2011-2020) i uzupełniono informację dotyczącą wskaźników o wartości bazowe i docelowe.

	informację dotyczącą wskaźników o ich wartości docelowe na rok 2015 i 2020.	
Ministerstwo Środowiska	<p>Zwraca się uwagę na konieczność ujednoczenia okresu wdrażania strategii (chodzi o wskazanie okresu 2011-2020, a nie jak wskazano w jednym miejscu w strategii 2010-2020).</p> <p>Proponuje się rozwinąć zagadnienia poświęcone bioróżnorodności, doprecyzować czy strategia obejmuje swoim zakresem również kwestie związane z rybołówstwem morskim oraz dodać informacje na temat upraw roślin genetycznie zmodyfikowanych.</p> <p>Zwraca się uwagę, że dokument nie zawiera wszystkich elementów wskazanych w spisie treści oraz proponuje się, aby zostały wprowadzone poprawki o charakterze redakcyjnym (dot. nazewnictwa).</p> <p>W opinii autora uwag: „leśnictwo zostało potraktowane w strategii w sposób marginalny i opisowy, co sprawia wrażenie, że uczyniono to jedynie proforma. Wydaje się oczywiste, że rola leśnictwa w rozwoju obszarów wiejskich powinna być wyraźnie zaznaczona” oraz „projekt strategii (...) zakłada wbrew prawu Unii Europejskiej, że leśnictwo jest czymś dodatkowym i nieznaczącym w rozwoju obszarów wiejskich”.</p> <p>Ponadto zgłoszono szereg uwag szczegółowych mających głównie charakter korekt redakcyjnych lub uzupełnień części diagnostycznej i analiz SWOT zamieszczonych w strategii.</p>	<p>Uwaga została uwzględniona.</p> <p>Zagadnienia dotyczące bioróżnorodności zostały ponownie zweryfikowane i uzupełnione. Kwestie rybołówstwa morskiego oraz GMO zostały ujęte w dokumencie (w diagnozie lub w opisie instrumentów realizacyjnych)</p> <p>Strategia została uzupełniona o brakujące elementy i obecnie zawiera treści wymagane w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. (t.j. Dz.U. Nr 84, poz. 712). Zostały wprowadzone również proponowane poprawki redakcyjne.</p> <p>Nie można zgodzić się z uwagą dotyczącą marginalnego potraktowania zagadnień związanych z leśnictwem w strategii. Kwestie znalazły swoje odzwierciedlenie zarówno w części diagnostycznej, ale co ważniejsze w części poświęconej działaniom planowanym do realizacji w okresie 2011-2020 (leśnictwu zostały przypisane w szczególności następujące kierunki interwencji: 5.4.1. Racjonalne zwiększenie zasobów leśnych. 5.4.2. Odbudowa drzewostanów po zniszczeniach spowodowanych katastrofami naturalnymi, 5.4.3. Racjonalna gospodarka łowiecka służąca ochronie środowiska oraz rozwojowi rolnictwa i rybactwa, 5.4.4. Wzmacnianie publicznych funkcji lasów).</p> <p>Większość propozycji została uwzględniona.</p>
Ministerstwo Zdrowia	Zgłoszone zostały uwagi o charakterze redakcyjnym (głównie zmiana nazewnictwa), uwagi dotyczące roli pozostałych strategii w realizacji kierunków interwencji wyznaczonych w <i>Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa</i> oraz propozycja zachowania spójności między harmonogramem zaprojektowanym w SZRWRiR, a harmonogramem pozostałych ośmiu zintegrowanych strategii rozwoju.	Uwagi zostały wprowadzone (poza zamianą roli wiodącej na rolę wspierającą w przypadku kierunku interwencji 2.4.4.).
Najwyższa Izba Kontroli	Brak uwag	
Minister Skarbu Państwa	Wyrażona została pozytywna opinia co do celu głównego strategii oraz celów szczegółowych. Jednocześnie zwrócono uwagę na konieczność uaktualnienia danych prezentowanych w strategii oraz uzupełnienia dokumentu o informacje, które zostały jedynie zasygnalizowane w spisie.	Strategia została uzupełniona o brakujące elementy i obecnie zawiera treści wymagane w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. (t.j. Dz.U. Nr 84, poz. 712). Zostały wprowadzone również uaktualnienia danych w części diagnostycznej.
III. Organizacje pozarządowe i osoby prywatne		
osoba prywatna	Zwraca się uwagę, by zagadnienie „kształtowania przestrzeni wiejskiej”	Została wprowadzona proponowana zmiana brzmienia

	znajdowało swoje precyzyjne odzwierciedlenie w strategii. W szczególności proponuje się zmianę brzmienia celu szczegółowego 5 na: „ <i>Kształtowanie przestrzeni wiejskiej oraz ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu</i> ”, zmianę brzmienia priorytetu 5.2. na: „ <i>Kształtowanie przestrzeni wiejskiej z uwzględnieniem ochrony krajobrazu i ładu przestrzennego</i> ” i dodanie w tym priorytecie kierunku interwencji „ <i>Kształtowanie przestrzeni wiejskiej</i> ”.	priorytetu 5.2. Nowy kierunek interwencji nie został dodany z uwagi na zbyt ogólny charakter zapisu (nie wskazuje on jakie działania należy podjąć w zakresie kształtowania przestrzeni wiejskiej). Jednakże w dokumencie została wykorzystana intencja autora, zawarta w uzasadnieniu proponowanych zmian, dotycząca postrzegania przestrzeni wiejskiej jako całości.
osoba prywatna	Zaproponowano dodanie nowego kierunku interwencji w brzmieniu: „ <i>wzmocnienie systemu zarządzania wsią poprzez oddolne konstruowanie wizji, strategii i planów</i> ”.	Proponowany kierunek interwencji nie został wyodrębniony, niemniej jednak proponowany zapis został wykorzystany w opisie działań jakie należy podjąć w ramach priorytetu 5.2. <i>Kształtowanie przestrzeni wiejskiej z uwzględnieniem ochrony krajobrazu i ładu przestrzennego</i> .
Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA	Została przedstawiona ogólna pozytywna opinia o: strukturze, wizji obszarów wiejskich, celu ogólnym, celach szczegółowych i diagnozie zawartej w strategii. Jednocześnie zwraca się uwagę na potrzebę uaktualnienia części danych. Proponuje się również zweryfikowanie poprawności przypisania roli wiodącej i pomocniczej poszczególnych strategii w odniesieniu do kierunków interwencji SZRWRiR. Proponuje się usunąć ze strategii rozdział 4.3. <i>Identyfikacja środków finansowych działań podejmowanych na rzecz rozwoju rolnictwa, obszarów wiejskich i rybactwa w latach 2004-2009</i> .	Dane zawarte w diagnozie zostały zaktualizowane w oparciu o wstępne wyniki Spisu Rolnego 2010 oraz inne dane pochodzące z GUS i pozostałych resortów. Uwaga została uwzględniona.
Agro Think-Tank	Zwraca się uwagę, że „ <i>projekt nie uwzględnia w tytule dokumentu ważnego obszaru będącego w kompetencji MRiRW – przemysłu spożywczego</i> ”. Proponuje się, by jednym z priorytetów w strategii były następujące zagadnienia: zmiany strukturalne w rolnictwie, rybactwie i w przemyśle spożywczym; rozwój powiązań kooperacyjnych zarówno poziomych jak i pionowych; rozwój eksportu oparty na wysokiej jakości, silnej marce i spójnych działaniach promocyjnych na poziomie branżowym i narodowym; zmniejszenie liczby gospodarstw rolnych o małej powierzchni i małej skali produkcji rolnej. Proponuje się opracowanie odrębnej analizy SWOT przemysłu spożywczego, wskazując jako uzasadnienie, że: „ <i>skoro dokonywana jest ocena wszystkich obszarów będących w kompetencji Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (w dalszych partiach projektu dokumentu pojawiają się sprawy dotyczące [przemysłu spożywczego]), nie można pomijać analizy SWOT tego przemysłu, bo może ona rzutować na przyjmowane rozwiązania</i> ”. W nawiązaniu do tej uwagi zauważono również, że pojęcie sektora rolno-spożywczego zostało zawarte „ <i>po raz pierwszy</i> ” w czwartym celu szczegółowym oraz zaproponowano zweryfikowanie obecnego układu kierunków interwencji i priorytetów w zakresie ich struktury (kolejność). Proponuje się aby instrumentem realizacyjnym było wspieranie	Tytuły strategii zostały określone w dokumencie <i>Plan uporządkowania strategii Rozwoju</i> , przyjętym w dn. 24 listopada 2009 r. przez Radę Ministrów. Należy jednocześnie wskazać, że przemysł spożywczy znajduje swoje odzwierciedlenie zarówno w części diagnostycznej jak również w celach, priorytetach i kierunkach interwencji. Zagadnienia wskazane w uwadze zostały zawarte w priorytetach i kierunkach interwencji strategii. Należy zgodzić się z twierdzeniem, że wyodrębnienie dodatkowej analizy SWOT przemysłu spożywczego stanowiłoby istotne uzupełnienie w kontekście kompetencji MRiRW. Niemniej jednak należy zauważyć, że strategia swoim zakresem obejmuje (również w poszczególnych analizach SWOT) zagadnienia związane z przemysłem spożywczym. Sektor rolno-spożywczy stanowi jako całość interwencji przedstawionych w celu szczegółowym 3 i 4, a jego znaczenie gospodarcze zostało podkreślone również w części diagnostycznej strategii. W opinii MRiRW obecna hierarchia kierunków interwencji nie powinna być analizowana w układzie poziomym tj. porównywania ważkości kierunków interwencji lub priorytetów indeksowanych tą samą wartością w poszczególnych priorytetach lub celach, ponieważ charakter działań podejmowanych w ramach poszczególnych priorytetów i celów jest bardzo różny (np. priorytet 2.3. i 4.3.).

	<p>agroklastrów oraz polityka okresowego wsparcia najsilniejszych społecznych organizacji branżowych oraz wsparcie małych gospodarstw (które proponuje się zdefiniować jako <i>gospodarstwa posiadające do 7 [ha] i wprowadzające swoją produkcję na rynek co najwyżej w 20%</i>).</p>	<p>Uwaga została uwzględniona w odniesieniu do wsparcia agroklastrów oraz wsparcia małych gospodarstw rolnych. Wsparcie najsilniejszych społecznych organizacji branżowych nie zostało zawarte w opisie instrumentów realizacyjnych, ponieważ wyłączałyby ono z możliwości uzyskania wsparcia organizacji, które nie należą do „najsilniejszych społecznych organizacji branżowych”.</p>
IV. Ośrodki naukowo badawcze i		
<p>SHG, ALMAMER – WSE - Prof. zw. Katarzyna Duczkowska – Małysz, prof. dr hab. Małgorzata Duczkowska-Piasecka) – uwagi wspólne</p>	<p>Zwraca się uwagę, że <i>„projekt strategii (...) nie przytacza/ przywołuje konkretnie żadnych podstaw prawnych, wynikających z prawa Wspólnotowego, a określających kontekst UE dla Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie tylko jak przygotować strategię, ale jak wybrać cele, dobrać narzędzia ich realizacji, określić sposób zarządzania strategią, dobrać kryteria dostępu do środków publicznych itp.”</i> Jednocześnie wskazuje się na wagę przyszłego kształtu polityk wspólnotowych w kontekście działań, jakie planowane są w strategii.</p> <p>Ponadto została wyrażona następująca opinia: <i>„Prezentowany dokument obejmuje rozważania do 2020r. Z punktu widzenia strategii dokumentu taki horyzont czasowy wydaje się uzasadniony. Autorzy nie wzięli jednak pod uwagę faktu, że ten okres rozważań obejmuje różne perspektywy budżetowe UE (...)”</i></p> <p>W opinii autorów prezentowanych uwag w prezentowanym dokumencie: <i>„brak jest takich rozważań – jako elementów otoczenia – jak otoczenie międzynarodowe (uwarunkowania funkcjonowania wsi, rolnictwa czy rybołówstwa pod wpływem UE i WTO), sytuację w konkurencji (w związku z tym – atrakcyjność poszczególnych sektorów), charakterystykę rynków, klientów – odbiorców, obszary koncentracji zasobów.”</i></p> <p>Proponuje się zmianę wizji na: <i>„włączenie się polskiej wsi, rolnictwa i rybactwa w nowoczesne kierunki zmian strukturalnych, instytucjonalnych i biznesowych przy wykorzystaniu wiedzy, dorobku nauki, partnerstwa na rzecz rozwoju, środków publicznych w celu poprawy jakości życia na wsi oraz podwyższenia poziomu dobrobytu”.</i></p> <p>Została zgłoszona uwaga dotycząca zmiany obecnego układu i hierarchii</p>	<p>Należy zauważyć, że opracowanie strategii nie wynika z obowiązku prawnego UE. W rozdziale <i>Powiązania strategii z pozostałymi strategiami rozwoju</i> został zaprezentowany kontekst prawny opracowania strategii: w dn. 24 listopada 2009 r. Rada Ministrów przyjęła dokument <i>Plan uporządkowania strategii rozwoju</i> zakładający ograniczenie liczby obowiązujących oraz opracowywanych dokumentów o charakterze strategicznym i utworzenie 9 nowych strategii rozwoju (w tym strategię będącą przedmiotem konsultacji).</p> <p>Zgodnie z założeniami ww. <i>Planu uporządkowania strategii rozwoju</i> oraz ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. (t.j. Dz.U. Nr 84, poz. 712) okres objęty SZRWRiR powinien mieć perspektywę realizacji do 2020r. MRiRW wielokrotnie podkreśla w dokumencie znaczenie faktu, że wyznaczony dziesięcioletni okres wdrażania strategii obejmuje część perspektywy finansowej polityk unijnych na lata 2007-2013 oraz 2014-2020. Zagadnienia te są szczególnie akcentowane w strategii w kontekście jej budżetu oraz możliwości osiągnięcia zakładanych celów. Jednocześnie zarówno cele, priorytety jak i kierunki interwencji są opracowane w szczególności w oparciu o dotychczasowy przebieg dyskusji dotyczącej przyszłego kształtu polityk Wspólnotowych oraz <i>„Strategii UE 2020”.</i></p> <p>Zagadnienia, do których odnosi się uwaga, dotychczas prezentowane w diagnozie zostały rozbudowane.</p> <p>Uwaga nie została uwzględniona. Obecna wizja odnosi się do koncepcji wielofunkcyjności obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa. Proponowana zmiana przekształciłaby obecną wizję raczej w cel aniżeli opis stanu jaki zamierza się osiągnąć w perspektywie określonej w wizji.</p> <p>Uwaga nie została uwzględniona. Obecna koncepcja opracowania</p>

	<p>celów i priorytetów, które proponuje się przekształcić na : zmiany struktur, innowacje, nowoczesne kierunki wykorzystania zasobów i technologie przyjazne środowisku. W szczególności proponuje się rezygnację z „<i>nastawienia na kapitał ludzki (bo to nie domena Ministerstwa Rolnictwa)... ochronę środowiska (podobnie)</i>”.</p> <p>Zostało poddane krytyce przedstawianie do konsultacji społecznych strategii, która nie zawiera takich elementów jak budżet, opis narzędzi i instrumentów realizacji oraz opisu osób, instytucji i organizacji odpowiedzialnych za realizację strategii. Ponadto zwraca się uwagę, że: „<i>niepotrzebnie większa część – zamiast strategii – poświęcona jest jej zbieżności z innymi dokumentami, bo w zarządzaniu strategicznym właśnie strategia pomieszczona w planie strategicznym jest dokumentem głównym i nie obejmuje związku z innymi branżami tylko związku wewnętrznej spójności (...)</i>”. Ponadto zgłoszone zostały uwagi szczegółowe (w tym redakcyjne).</p>	<p>strategii wiąże się z odejściem od podejścia sektorowego na rzecz zarządzania strategicznego, w tym utworzenia strategii zintegrowanych. Biorąc powyższe pod uwagę należy zaznaczyć, że konsultowana strategia nie ma charakteru sektorowego, a wyznaczając kierunki rozwoju obszarów wiejskich odnosi się do takich kluczowych zasobów rozwojowych jak kapitał ludzki i zasoby naturalne.</p> <p>Zgodnie ustawą o <i>zasadach prowadzenia polityki rozwoju</i> z dnia 6 grudnia 2006 r. (t.j. Dz.U. Nr 84, poz. 712) projekt strategii powinien zostać poddany konsultacjom społecznym.</p> <p>Należy zatem zauważyć, ustawa daje możliwość zebrania opinii na temat planowanych działań strategicznych już na etapie ich projektowania (jeszcze przed ich ostatecznym zatwierdzeniem i opracowaniem budżetu dostosowanego do wyznaczonych celów).</p> <p>Dzięki takiemu podejściu uzyskuje się podstawową/kluczową dla strategii opinię o odbiorze społecznym celów rozwojowych, jakie zostały wyznaczone przez szerokie grono ekspertów współpracujących z MRiRW przy opracowaniu projektu strategii.</p> <p>Należy jednocześnie podkreślić, że właśnie z uwagi na przywołane w uwagach związku (w tym również pewne ograniczenia) wynikające z objęcia okresem strategii części okresu wdrażania już zaprogramowanych polityk UE na lata 2007-2013, budżet strategii jest częściowo zdeterminowany obecnie wdrażaną perspektywą finansową (w tym również dotyczy to wdrażanego <i>Wieloletniego Planu Finansowego Państwa 2010-2013</i>).</p> <p>Natomiast w odniesieniu do uwagi poświęconej analizie zależności między strategiami należy zauważyć, że jest to bardzo istotne zagadnienie, które wynika z wzajemnego przenikania się zakresów poszczególnych strategii zintegrowanych (odejście od strategii sektorowych).</p>
Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwo wy Instytut Badawczy	Projekt strategii oceniony pozytywnie, jednocześnie zostały zgłoszone uwagi dotyczące konieczności: uzupełnienia dokumentu o treści zasygnalizowane w spisie treści (nie mające rozwinięcia w dokumencie); uaktualnienia danych statystycznych prezentowanych w dokumencie; zaakcentowania roli instytutów podległych MRiRW, jaką pełnią w pracach resortu oraz rozwinięcia zagadnień dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego na obszarach wiejskich.	Strategia została uzupełniona i uaktualniona (na tyle na ile pozwalała na to dostępność danych pochodzących ze statystyki publicznej).
V. Inspekcje Państwowe		
Inspekcja weterynaryjna	Brak uwag	
Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych	Brak uwag	

VI. Jednostki nadzorowane przez MRiRW

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	Brak uwag	
Agencja Nieruchomości Rolnych	<p>Proponuje się przeniesienie części diagnostycznej do treści dokumentu (obecnie informacje te znajdują się w załączniku).</p> <p>Zwraca się uwagę, że w projekcie strategii nie ma odniesienia do zagospodarowania nieruchomości rolnych Skarbu Państwa.</p> <p>Zwraca się uwagę, że „strategia zakłada utrzymanie obecnej tendencji wzrostu liczby gospodarstw o powierzchni 1-2 ha (...) i dalej „strategia winna zaproponować rozwiązania przeciwdziałające tendencji wzrostu liczby drobnych, słabych ekonomicznie gospodarstw rolnych.”</p> <p>Proponuje się „uwzględnienie zwiększenia dostępności uczestników procesu produkcyjnego w polskim rolnictwie do dostępu szeroko rozumianego postępu biologicznego poprzez zróżnicowaną podaż i dostęp do informacji i know how.”</p>	<p>Diagnoza nie została przeniesiona z załącznika do początkowych treści dokumentu, ponieważ obecna struktura dokumentu oraz treść diagnozy podyktowana jest m.in. zaleceniami zawartymi w „Wytocznych do opracowywania strategii rozwoju wskazanych w Planie uporządkowania strategii rozwoju” zgodnie, z którymi „część diagnostyczna w skróconej formie (3-8 stron) powinna być integralnym elementem każdej z 9-ciu strategii rozwoju, natomiast pełna diagnoza społeczno-gospodarcza obszaru/dziedziny może stanowić dokument towarzyszący strategii lub jej załącznik”.</p> <p>Kwestie te zawierają się w projektowanych kierunkach interwencji.</p> <p>Należy zauważyć (co wskazano również w strategii), że struktura własnościowa UR w Polsce (w tym struktura gospodarstw rolnych) nie może być narzucona (nie można zabronić posiadania UR, a tym samym gospodarstw rolnych), można jedynie wprowadzać działania mające na celu zachęcanie do zwiększania powierzchni gospodarstw oraz przekazywania UR małych gospodarstw na rzecz powiększenia areału innych. Z drugiej strony nie można zabronić/zakazać dzielenia gospodarstw, które zachodzi np. w wyniku podziału majątku. Można ten proces jedynie ograniczać, np. wprowadzając zachęty finansowe skłaniające do przekazywania całości lub większości UR wchodzących w skład gospodarstwa jednemu następcy lub na powiększenie innego gospodarstwa rolnego (np. działanie renty strukturalne PROW 2007-2013). Biorąc powyższe na uwagę należy zauważyć, że możliwe rozwiązania w zakresie poprawy struktury agrarnej w Polsce zostały w strategii zaprojektowane.</p> <p>Uwaga uwzględniona.</p>
Agencja Rynku Rolnego	<p>Zgłoszono propozycje zmian w analizach SWOT.</p> <p>Zaproponowano rozwiązania służące wdrożeniu wybranych kierunków interwencji.</p> <p>Proponuje się zweryfikować zestaw wskaźników służących monitorowaniu i ocenie postępów wdrażania strategii oraz uzupełnienie części diagnostycznej.</p>	<p>Uwagi zostały uwzględnione.</p> <p>Proponowane rozwiązania zostały uwzględnione w opisie instrumentów realizacyjnych.</p> <p>Uwaga została uwzględniona.</p>
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	<p>Zgłoszono propozycje zmian w analizach SWOT.</p> <p>Zaproponowano zmiany w układzie celów priorytetów i kierunków interwencji, w szczególności zaproponowano:</p>	<p>Uwagi częściowo zostały uwzględnione.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Wyodrębnić w celu szczegółowym 1 priorytet 1.5. <i>Podnoszenie kwalifikacji zawodowych profesjonalnych kadr sektora rolno-spożywczego</i>; • Dodanie następujących kierunków interwencji: „<i>przetwórstwo rolno-spożywcze stabilizatorem i stymulatorem rozwoju produkcji rolnej; wspieranie mechanizmów zarządzania rynkami i rozszerzanie ich zakresu; rozwój nasiennictwa, rozwój hodowli zwierząt gospodarskich; wsparcie przedsięwzięć mających na celu dywersyfikację źródeł przychodów w rolnictwie; wsparcie prywatnej gospodarki leśnej; wspieranie sieci instytucji otoczenia biznesu na obszarach wiejskich, rozbudowa systemu informacji o sytuacji w sektorze rolno-spożywczym; wspieranie wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego; wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw rolnych</i>”; • Wyodrębnienie celu szczegółowego „<i>racjonalna gospodarka żywymi zasobami wód i poprawa efektywności sektora rybackiego, podniesienie konkurencyjności polskiego rybołówstwa</i>” (w odniesieniu do tego celu podane zostały również propozycje priorytetów lub kierunków interwencji). Dodanie kierunku interwencji (cel 4) <p>Proponuje się zawęzić zakres celu 2 do infrastruktury technicznej lub dodać priorytety „<i>mające na celu interwencję w zakresie społecznych aspektów warunkujących poprawę jakości życia.</i>”</p> <p>Zmianę brzmienia kierunku interwencji 3.1.1. z „<i>utrzymanie użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej</i>” na „<i>utrzymanie gruntów rolnych w dobrej kulturze rolnej</i>”;</p> <p>Proponuje się „<i>położenie większego nacisku na realizację elementów polityki leśnej</i>”.</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona, ponieważ zagadnienia te są już zawarte w kierunkach interwencji lub nie ma potrzeby, by zostały one wyróżnione na poziomie priorytetu.</p> <p>Zakres kierunków interwencji ujętych w celu 2 nie sprowadza się wyłącznie do infrastruktury technicznej i obejmuje już zagadnienia dotyczące „<i>społecznych aspektów warunkujących poprawę jakości życia.</i>”</p> <p>Uwaga uwzględniona.</p> <p>Zagadnienia związane z leśnictwem w strategii znalazły swoje odzwierciedlenie zarówno w części diagnostycznej, ale co ważniejsze w części poświęconej działaniom planowanym do realizacji w okresie 2011-2020 (leśnictwu zostały przypisane w szczególności następujące kierunki interwencji: 5.4.1. Racjonalne zwiększenie zasobów leśnych. 5.4.2. Odbudowa drzewostanów po zniszczeniach spowodowanych katastrofami naturalnymi, 5.4.3. Racjonalna gospodarka łowiecka służąca ochronie środowiska oraz rozwojowi rolnictwa i rybactwa, 5.4.4. Wzmacnianie publicznych funkcji lasów).</p>
V. Jednostki samorządu terytorialnego		
Marszałek województwa dolnośląskiego	Wyrażono ogólną aprobatę dla układu celów, priorytetów i kierunków interwencji wymienionych w strategii oraz zgłoszono uwagi o charakterze redakcyjnym	Uwagi zostały uwzględnione
Marszałek województwa śląskiego	Została zgłoszona uwaga do wybranych zagadnień znajdujących się w Analizie SWOT obszarów wiejskich oraz rybactwa. Uwaga dotyczyła zakwalifikowania do „zagrożeń” i szans” zagadnień, które autor uwagi uważa za sprzeczne, np.: w szansach – <i>poprawa stanu środowiska jezior, rzek</i>	Uwaga nie została uwzględniona, ponieważ określone zjawiska nawet jeśli dotyczą tego samego obszaru/ czynników (ale nie są tożsame) mogą być uznane zarówno za szanse jak i zagrożenie.

	<p><i>i zbiorników (...)” i jednocześnie w zagrożeniach – „zanieczyszczenie wód powierzchniowych”.</i></p> <p><i>Zaproponowano dodanie nowych kierunków interwencji: „wprowadzenie instytucjonalnych form doradztwa dla ludności terenów wiejskich; koordynacja sieci połączeń i rozkładów jazdy komunikacji publicznej oraz integracja z regionalnymi systemami komunikacji publicznej; wsparcie rozwijania wielofunkcyjności gospodarstw rolnych; wspieranie wzrostu produktywności gospodarstw rolnych m.in. poprzez upowszechnianie systemu odmian zalecanych; kreowanie i promocja rolnych produktów markowych i ekologicznych; przyciąganie inwestycji przyjaznych środowisku i podnoszących atrakcyjność terenów wiejskich; scalenia gruntów i poprawa ich żyzności”.</i></p> <p><i>Zostały zgłoszone uwagi do wskaźników oraz zwrócono uwagę na konieczność uwzględnienia w strategii problematyki „wsparcia lokalnych i ponadlokalnych inicjatyw skierowanych na kultywowanie tradycji.”</i></p> <p><i>Została zwrócona uwaga na fakt, że okres wdrażania strategii wykracza poza horyzont czasowy wdrażania Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015.</i></p>	<p>MRiRW zgadza się, że przywołane działania są istotne z punktu widzenia rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa. Jednocześnie należy zauważyć, że proponowane kierunki interwencji znajdują już swoje odzwierciedlenie w układzie celów, priorytetów i kierunków interwencji zaproponowanych w strategii.</p> <p>Wskaźniki zostały zweryfikowane i zastąpione bardziej ogólnymi. Kwestia wsparcia inicjatyw służących „kultywowaniu tradycji” została uwzględniona w zmienionym brzmieniu kierunku interwencji 2.4.2. <u>Rozwój infrastruktury kultury i turystyki oraz promocja dziedzictwa kulturowego.</u></p> <p>Zgodnie z przyjętymi w dokumencie <i>Plan uporządkowania strategii</i> założeniami, SZRWRiR powinna obejmować okres do 2020r., mimo, że jest to perspektywa dłuższa aniżeli Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju.</p>
Marszałek województwa warmińsko-mazurskiego	<p>Nie zgłoszono uwag do dokumentu. Podkreślono jednocześnie istotność możliwości <i>„hierarchizowania kierunków interwencji przez Samorzady Województw, z uwzględnieniem lokalnych potrzeb i szans rozwojowych poszczególnych regionów”.</i></p>	
Zarząd województwa kujawsko-pomorskiego	<p>Proponuje się: <i>„aby obecny horyzontalnie-sektorowy charakter Strategii podzielić na elementy horyzontalne dotyczące obszarów wiejskich obecne już w większości w Krajowej strategii rozwoju regionalnego –Regiony-miasta-obszary wiejskie, Strategii innowacyjności i efektywności gospodarki, Strategii rozwoju zasobów ludzkich, Strategii rozwoju kapitału społecznego. Natomiast dla rolnictwa i rybactwa rekomenduje się stworzenie strategii wyłącznie sektorowych, zwłaszcza, że są one zasilane własnymi środkami finansowymi.”</i></p> <p>Przedstawiono ponadto szereg uwag o charakterze szczegółowym, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>„Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa (jej poszczególne kierunki interwencji) są identyfikowane w pozostałych dokumentach strategicznych (tablice na str. 34 – 46), co czyni z omawianej strategii swego rodzaju meta strategię.</i> • <i>Niezbędność sporządzenia inwentaryzacji zasobów społecznych i infrastrukturalnych obszarów wiejskich w zakresie nie objętym Powszechnym Spisem Rolnym z 2010 r. Zasoby społeczne – szkolnictwo, kultura, instytucje i organizacje pozarządowe; Zasoby infrastrukturalne – drogi, telekomunikacja, wodociągi, kanalizacja, energetyka. Cel – aktualizacja założeń strategii oraz monitoring efektów wdrażania.</i> 	<p>Układ i treść strategii zostały zdeterminowane w dokumencie <i>Plan uporządkowania strategii</i>. Obecnie prezentowany układ i zakres dokumentu odzwierciedla koncepcję odejścia od strategii sektorowych na rzecz zintegrowanych strategii rozwoju.</p> <p>Większość z prezentowanych uwag została uwzględniona w dokumencie lub też już miała swoje odzwierciedlenie w układzie celów, priorytetów i kierunków interwencji.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Potrzeba zwiększenia roli „inwestycji” w kapitał ludzki jako koła zamachowego dalszej transformacji społecznej na obszarach wiejskich. Reorientacja zawodowa rolników i mieszkańców obszarów wiejskich. Modyfikacja dotychczasowych instrumentów wsparcia w innej niż obecnie formule – przy szerszym wykorzystaniu inicjatyw oddolnych (cel szczegółowy nr 1).</i> • <i>Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego jako czynnika sprzyjającego przemianom cywilizacyjnym i transferowi wiedzy na wsi (cel szczegółowy nr 2, priorytet nr 2.3). Proponowane jest usytuowanie na poziomie jednego z celów szczegółowych o charakterze autonomicznym.</i> • <i>Proponowane jest dodanie do listy istniejących priorytetów w ramach celu szczegółowego nr 1 – nowego priorytetu: „Rozwój instytucji otoczenia biznesu na obszarach wiejskich. Promocja mikroprzedsiębiorczości, doradztwa specjalistycznego i wsparcia o instrumenty o charakterze kredytowo-poręczeniowym”.</i> • <i>Prowadzenie zrównoważonej polityki rozwoju obszarów wiejskich, będącej kompromisem pomiędzy koncepcją spójności a konkurencyjności OW. Stymulowanie biegunów wzrostu, a zarazem zapobieganie marginalizacji obszarów opóźnionych w rozwoju.</i> • <i>Zrównoważone i selektywne wsparcie dla odnawialnych źródeł energii (biomasa, biogaz, energia wiatrowa, złoża geotermalne). Cel szczegółowy nr 5, priorytet nr 5.5.</i> • <i>Zachowanie dziedzictwa kulturowego wsi w wymiarze materialnym i duchowym</i> • <i>Ochrona krajobrazu jako elementu dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszarów wiejskich</i> • <i>Przekazanie samorządom województw szerszych kompetencji w zakresie uzgadniania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego</i> • <i>Wprowadzenie faktycznej decentralizacji (regionalizacji) instrumentów finansowych wspierających obszary wiejskie (zwłaszcza w odniesieniu do PROW)”</i> <p>Ponadto zgłoszono propozycję uwzględnienia po stronie zagrożeń w analizie SWOT następujących elementów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ryzyko emigracji zarobkowej mieszkańców obszarów wiejskich wynikające z otwarcia rynków pracy w części państw członkowskich UE (zwłaszcza na rynku niemieckim), • Ograniczenie nakładów w sferze drogownictwa na obszarach wiejskich związane z sytuacją w finansach samorządu terytorialnego. 	<p>Pierwsze z proponowanych zagadnień zostało ujęte w analizie SWOT w szerszym kontekście jako: „<i>drenaż zasobów wysoko-wykwalifikowanej siły roboczej przez obszary zurbanizowane i depopulacja</i>”. Druga propozycja została uwzględniona w następujący sposób: po wyrażeniu „<i>brak lub niedostateczny rozwój lokalnej infrastruktury, transportowej i komunikacyjnej</i>” dodano „<i>spowodowany m.in. złą kondycją finansową samorządów terytorialnych</i>”.</p>
Marszałek województwa wielkopolskiego	Brak uwag.	
Zarząd województwa lubuskiego [uwagi złożył Członek	Zostały zgłoszone uwagi o charakterze redakcyjnym do części poświęconej „ <i>Identyfikacji środków finansowych działań podejmowanych na rzecz rozwoju</i>	Część dokumentu, do której została zgłoszona uwaga, została usunięta ze strategii.

Zarządu]	<p><i>rolnictwa, obszarów wiejskich i rybactwa w latach 2004-2009</i>".</p> <p>Autor uwag poddaje w wątpliwość dane zaprezentowane w ujęciu graficznym w strategii – dane odnoszące się do wartości produkcji sektora rolnego w mln zł według RER (bez dopłat bezpośrednich – ceny producenta).</p> <p>Proponuje się uwzględnić w opisach dotyczących bioróżnorodności znaczenie pszczelarstwa dla działów gospodarki rolnej, wpływ wypasu przeżuwaczy i koni; znaczenie rozwoju mikro i małej retencji wodnej.</p> <p>Proponuje się dodać informacje o „<i>melioracjach podstawowych, za które odpowiedzialny jest Skarb Państwa, a których stan techniczny jest również zły</i>” oraz „<i>wytwarzaniu produktów żywnościowych metodami tradycyjnymi z zachowaniem regionalnych receptur przez gospodarstwa rolne (producentów)</i>".</p>	<p>Prezentowane dane zostały opracowane przez IERiGŻ na podstawie szacunku Rachunku Ekonomicznego dla Rolnictwa (RER). Metoda sporządzania RER została opracowana i ujednolicona przez Eurostat. Podstawą prawną, dla sporządzanych Rachunków Ekonomicznych dla Rolnictwa jest Rozporządzenie WE 138/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiego z dnia 5 grudnia 2003 roku dotyczące Rachunków Ekonomicznych dla Rolnictwa we Wspólnocie, będące zasadniczym dokumentem obligującym kraje UE do opracowania RER i jednocześnie określającym zakres i metodę rachunków. Zasady obliczania RER zostały zawarte w instrukcji "Manual On The Economic Accounts For Agriculture And Forestry Eaa/Eaf 97 (Rev. 1.1)". W Polsce RER są sporządzane od 1998 roku przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB przy ścisłej współpracy z Departamentem Statystyki Rolnictwa i Środowiska Głównego Urzędu Statystycznego.</p> <p>Uwaga została uwzględniona.</p> <p>Zagadnienia podniesione w uwadze znajdują swoje odzwierciedlenie w zapisach strategii.</p>
Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego	Brak uwag.	
Marszałek województwa pomorskiego	<p>Zwraca się uwagę, że dokument nie zawiera wszystkich części wskazanych w spisie treści, a „<i>zależności powiązania kierunków interwencji z pozostałymi ośmioma nowymi strategiami rozwoju są nieczytelne i nakładają się z innymi strategiami rozwoju, co może zmniejszyć efektywność interwencji publicznej na obszarach wiejskich</i>".</p> <p>Proponuje się wprowadzenie definicji „obszarów wiejskich oraz obszarów zależnych od rybactwa”</p> <p>Wskazuje się na „<i>brak podkreślenia różnicowań regionalnych</i>” w diagnozie oraz potrzebę aktualizacji prezentowanych danych statystycznych.</p>	<p>Strategia została uzupełniona o brakujące elementy i obecnie zawiera treści wymagane w ustawie <i>o zasadach prowadzenia polityki rozwoju</i> z dnia 6 grudnia 2006 r. (t.j. Dz.U. Nr 84, poz. 712). Ponadto przeprowadzono weryfikację i aktualizację powiązań między SZRWRiR a pozostałymi ośmioma zintegrowanymi strategiami rozwoju.</p> <p>Definicje obszarów wiejskich zostały przywołane w strategii, niemniej jednak w dokumencie nie zostały określone nowe definicje przywołanych w uwadze pojęć. Takie rozstrzygnięcia będą podejmowane na etapie tworzenia nowych rozwiązań implementujących strategię.</p> <p>Zróżnicowania regionalne zostały zawarte zarówno w diagnozie obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa, niemniej jednak należy się zgodzić z twierdzeniem, że istnieje potrzeba realizacji tego rodzaju analiz na większym poziomie szczegółowości. Co powinno zostać zrealizowane m.in. w diagnozach</p>

	<p>Ponadto zwraca się uwagę na takie zagadnienia jak: <i>„niedowartościowane zostały zagadnienia gospodarki wodnej jako istotnego zagadnienia dla rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa; brak jest jakościowego podsumowania efektów wykorzystania środków unijnych na rzecz rozwoju rolnictwa, obszarów wiejskich i rybactwa w latach 2004-2010; w proponowanych celach, priorytetach i kierunkach interwencji dominuje podejście sektorowe (...); w zdefiniowanych celach szczegółowych Strategii brak jest celu dotyczącego rybactwa”.</i></p>	<p>prezentowanych w strategiach dotyczących rozwoju poszczególnych regionów. W dokumencie zostały uaktualnione dane w części diagnostycznej. Zagadnienia dotyczące gospodarki wodnej zostały zawarte w kierunku interwencji 2.1.3. <i>Rozbudowa i modernizacja ujęć wody i sieci wodociągowej</i>, 2.5.1. <i>Rozwój infrastruktury wodno – melioracyjnej i innej łagodzącej zagrożenia naturalne</i>, 5.1.2. <i>Ochrona jakości wód, w tym racjonalna gospodarka nawozami i środkami ochrony roślin</i>, 5.1.3. <i>Racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych na potrzeby rolnictwa i rybactwa oraz zwiększanie retencji wodnej</i>. Rozdział poświęcony identyfikacji <i>środków unijnych na rzecz rozwoju rolnictwa, obszarów wiejskich i rybactwa w latach 2004-2010</i> został usunięty ze strategii. Uwagi dotyczące krytyce podejścia sektorowego i braku poświęcenia oddzielnego celu szczegółowego rybactwu są ze sobą sprzeczne. Zagadnienia związane z rybactwem zostały zawarte w kierunkach interwencji dotyczących rozwoju sektora rolno-spożywczego oraz kwestiom poświęconym ochronie środowiska i jakości życia na obszarach wiejskich (w tym na obszarach zależnych od rybactwa).</p>
<p>Marszałek województwa zachodniopomorskiego</p>	<p>Została wyrażona akceptacja dla podstawowych założeń strategii, w szczególności w odniesieniu do: <i>„trafności diagnozy, przyjęcia założenia wielofunkcyjnego rozwoju wsi, określenia podstawowej funkcji rolnictwa jako wytwarzania surowców do produkcji żywności i tym samym zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego; założenia kontynuacji modelu rolnictwa opartego na gospodarstwach rodzinnych.”</i> Proponuje się, by w strategii zostało wskazane, że doradztwo powinno być podporządkowane samorządowi regionów, jako realizatorowi kierunków dotyczących podnoszenia wiedzy i umiejętności mieszkańców obszarów wiejskich. Ponadto proponuje się, by strategia odpowiadała na pytanie: <i>„Co należy zrealizować i KTO? Powinien to zrealizować. Na pytanie JAK? – odpowiedzą Programy Operacyjne”</i> [pisownia oryginalna]. Podkreśla się konieczność ujęcia w strategii działań, które będą skierowane do gospodarstw <i>„nieżywnych ekonomicznie”</i> oraz <i>„posegmentowanie gospodarstw towarowych, aby nie „wkładać do jednego worka żywnych, dobrych gospodarstw np. 60-cio hektarowych i obszarowo większych np. 600 hektarowych.”</i></p>	<p>Rekomendacja ta zostanie poddana pod dyskusję podczas projektowania instrumentów implementujących strategię. Należy zgodzić się z założeniem zawartym w przywołanej uwadze. Dlatego też w strategii nie są dokonywane rozstrzygnięcia implementacyjne (np. nie prezentuje się szczegółowego opisu działań wdrożeniowych). MRiRW zgadza się z przedstawionym poglądem. Rola małych gospodarstw została podkreślona zarówno w diagnozie (prezentuje te informacje np. rysunek pn. <i>Zróżnicowanie gospodarstw rolnych pod względem roli jaką pełnią w dostarczaniu/wytwarzaniu dóbr produkcyjnych i przyrodniczych</i> oraz treści podkreślone w ramce prezentowanej na początku diagnozy dotyczącej rolnictwa) jak i w zaprojektowanych kierunkach interwencji (np. 1.3.3. <i>Tworzenie i rozwój działalności</i></p>

	<p>Zwraca się uwagę na konieczność wytłumaczenia zakresu kierunku interwencji 2.4.1. Budowa i rozwój infrastruktury edukacji w świetle zamykania wiejskich szkół „w imię rzekomo lepszych warunków dla młodzieży”.</p> <p>Proponuje się, by w ramach celu szczegółowego 5 zostały uwzględnione takie działania jak: „zapobieganie likwidacji lub dewastacji roślinności śródpolnej i wspieranie procesów jej odtwarzania poprzez uwzględnienie prac kierunkowych realizowanych przez wyższe uczelnie rolnicze”.</p> <p>Ponadto w odniesieniu do projekcji budżetu strategii zwrócono uwagę na konieczność uwzględnienia różnicowań regionalnych oraz potrzeb rozwojowych poszczególnych regionów w alokacji środków przewidzianych na rozwój obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa - również w kontekście budżetu KSRR.</p>	<p>gospodarczej towarzyszącej prowadzeniu produkcji rolnej, leśnej i rybackiej, 2.4.2. Budowa i rozwój infrastruktury kultury i turystyki oraz promocja dziedzictwa kulturowego, 3.1.1. Utrzymanie użytkowników rolnych w dobrej kulturze rolnej, 3.2.2. Wsparcie wytwarzania wysokiej jakości produktów rolno-spożywczych, w tym produktów wytwarzanych metodami integrowanymi, ekologicznymi i tradycyjnymi metodami produkcji z lokalnych surowców i zasobów oraz produktów rybnych, 3.4.1. Promocja wysokiej jakości, bezpiecznych dla konsumenta produktów rolno-spożywczych, 4.3.1. Wsparcie przekształceń strukturalnych w rolnictwie, 5.1.1. Ochrona różnorodności biologicznej, w tym unikalnych ekosystemów oraz flory i fauny związanych z gospodarką rolną i rybacką, 5.1.4. Ochrona gleb przed erozją, zakwaszeniem, spadkiem zawartości materii organicznej i zanieczyszczeniem metalami ciężkimi, 5.2.1. Zachowanie unikalnych form krajobrazu rolniczego, 5.3.3. Zwiększenie sekwestracji węgla w glebie i biomasy wytwarzanej w rolnictwie).</p> <p>MRiRW zgadza się również z rekomendacją, że gospodarstwa „żywołne ekonomicznie” lub „gospodarstwa towarowe” nie powinny być traktowane jako jednorodna grupa, co zostanie uwzględnione podczas projektowania instrumentów implementujących strategię.</p> <p>Projektowany kierunek interwencji zakłada rozwój infrastruktury edukacji, tak, aby zapewniała ona dostępność do tego rodzaju usług mieszkańcom obszarów wiejskich. W ramach przywołanego priorytetu (2.4.1.) zakłada się takie działania jak m.in. remonty i budowę obiektów szkolnych na obszarach wiejskich). Jednakże działania podejmowane w ramach ww. działań będą przedmiotem decyzji samorządów regionalnych i lokalnych. Jednym z założeń strategii jest kluczowe znaczenie kapitału ludzkiego dla rozwoju obszarów wiejskich, dlatego zaprojektowane zostały kierunki interwencji służące zarówno podniesieniu jakości usług edukacyjnych jak i zwiększeniu ich dostępności dla ludności zamieszkującej obszary wiejskie.</p> <p>Proponowane zagadnienia znajdują swoje odzwierciedlenie w kierunkach interwencji zaprojektowanych w strategii.</p> <p>Rekomendacja ta zostanie poddana pod dyskusję podczas projektowania nowych instrumentów implementujących strategię.</p>
--	--	--

Zarząd województwa podlaskiego	Zostały zgłoszone uwagi do innego dokumentu, który był przekazany do konsultacji w dniu 20 stycznia 2010r. (a nie 2011r.) tj. „Kierunki rozwoju obszarów wiejskich – założenia do Strategii zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa”.	
Urząd marszałkowski województwa mazowieckiego [wysłane przez Sekretarza Województwa Dyrektora Urzędu]	Proponuje się, by mając na uwadze dużą wagę bezpieczeństwa energetycznego kraju został wyodrębniony ten obszar tematyczny w SZRWRiR z priorytetu 2.1.	Priorytet 2.1. Rozwój lokalnej infrastruktury gwarantującej bezpieczeństwo energetyczne, sanitarne i wodne na obszarach wiejskich nie został podzielony na dwa odrębne poświęcone energetyce i zagadnieniom infrastruktury sanitarnej i wodnej. Jednakże podział ten został uwidoczniiony w odrębnych kierunkach interwencji zaprojektowanych w strategii.
Urząd marszałkowski województwa mazowieckiego [wysłane przez Departament Rolnictwa i Modernizacji Terenów Wiejskich]	Zostały zgłoszone uwagi jednocześnie odnoszące się do innego dokumentu, który był przekazany do konsultacji w dniu 20 stycznia 2010r. (a nie 2011r.) tj. „Kierunki rozwoju obszarów wiejskich – założenia do Strategii zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa” oraz obecnie konsultowanego dokumentu – SZRWRiR. Zgodzono się z diagnozą zaprezentowaną w strategii, wskazując jednocześnie, że „peryferiami są i pozostaną obszary wiejskie (nawet wewnątrz kraju, regionu, województwa) nie objęte siecią, a więc pozostające poza zasięgiem elementarnych systemów infrastrukturalnych sieci telefonicznej i komunikacyjnej. Z analiz stanu zagospodarowania infrastrukturalnego oraz jego tempa zmian wynika, że problem ten obecnie i w przyszłości będzie dotyczyć w znacznie większym stopniu gmin położonych w centrum niż na przykład na zachodzie naszego kraju.”	MRiRW zgadza się z zaprezentowanym podejściem, że obszarami peryferyjnymi rozumianymi jako obszary o niskim dostępem do usług (zarówno transportowych, społecznych czy edukacyjnych) nie można identyfikować wyłącznie z obszarami, które charakteryzują się niskim poziomem skomunikowania (możliwy najszybszy czas dojazdu) z dużymi miastami. W szerszym ujęciu do obszarów peryferyjnych należy również część obszarów wiejskich znajdująca się w bezpośrednim sąsiedztwie dużych aglomeracji miejskich.
Samorząd Województwa Małopolskiego	Zostały zgłoszone uwagi jednocześnie odnoszące się do innego dokumentu, który był przekazany do konsultacji w dniu 20 stycznia 2010r. (a nie 2011r.) tj. „Kierunki rozwoju obszarów wiejskich – założenia do Strategii zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa” oraz obecnie konsultowanego dokumentu – SZRWRiR. Przedstawiono katalog interwencji podejmowanych w ramach Wspólnej Polityki rolnej, który w opinii samorządu powinien mieć wymiar terytorialny: „• Ochrona walorów przyrodniczych i kulturowych regionu (zachowanie różnorodności biologicznej roślin i zwierząt oraz naturalnych i seminaturalnych ekosystemów, ochrona tradycyjnych metod wytwarzania w rolnictwie, zachowanie i kształtowanie tradycyjnego zróżnicowania krajobrazu wiejskiego, rejestracja nowych produktów regionalnych i lokalnych zinwentaryzowanych na terenie województwa); • Utrzymanie ekstensywnych kierunków produkcji w otoczeniu obszarów chronionych i sieci NATURA 2000 oraz na obszarze zlewni wody pitnej; • Aktywizacja gospodarcza terenów górskich i podgórskich oraz ochrona dziedzictwa małopolskich Karpat; • Podnoszenie retencyjności dorzeczy i zwiększenie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego (zwiększenie naturalnej retencji zlewni, zmniejszenie	Rekomendacje zostaną poddane pod dyskusję podczas projektowania nowych instrumentów implementujących strategię.

	<p><i>spływu wód i wyrównanie przepływów w rzekach, obudowa biologiczna cieków);</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Zachowanie i odtwarzanie potencjału produkcyjnego gleb oraz rekultywacja gleb zdegradowanych w wyniku powodzi;</i> • <i>Rozwijanie innowacyjnych rozwiązań energetycznych na wsi oraz działań służących racjonalnej gospodarce energetycznej;</i> • <i>Zwiększenie stopnia wykorzystania zielonych technologii w energetyce i ochronie środowiska oraz przy produkcji surowców dla przemysłu;</i> • <i>Ograniczanie potencjalnych zagrożeń wynikających ze stosowania GMO;</i> • <i>Poprawa struktury agrarnej;</i> • <i>Wspieraniem działań, ułatwiających niewielkim producentom zrzeszanie się i organizację rynku na bazie krótkich łańcuchów dostaw i lokalnych sieci dystrybucji (rozwój sieci placów targowych i sprzedaży bezpośredniej).</i> • <i>Rozwój integracji poziomej i pionowej (rozwój instytucji i organizacji rynku rolnego, rozwój grup producentów rolnych);</i> • <i>Rozwijanie pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych.</i> <p><i>Za niezbędne uznaje się zwłaszcza nadanie uprawnień województwom do określania własnej polityki dysponowania środkami pomocowymi w zakresie ustalania regionalnych preferencji odnoszących się do procesów modernizacyjnych i dopłat bezpośrednich.</i></p> <p><i>Ważny przyczynek do zahamowania niekorzystnych zmian środowiskowych i społecznych oraz utrzymania rolnictwa na terenach wrażliwych, o utrudnionych warunkach gospodarowania, powinien stanowić pakiet instrumentów dostosowanych do małych gospodarstw rolnych."</i></p>	
Urząd Marszałkowski w Łodzi	<p>Wyrażona została aprobata dla głównych założeń strategii: „<i>cele szczegółowe, priorytety i kierunki interwencji opracowane są wyczerpująco i obejmują całość zagadnień związanych z opracowanym projektem.</i>”</p> <p>Proponuje się aktualizację danych statystycznych i uzupełnienie dokumentu o treści jedynie zasygnalizowane w spisie treści.</p>	Strategia została uzupełniona o brakujące elementy i obecnie zawiera treści wymagane w ustawie <i>o zasadach prowadzenia polityki rozwoju</i> z dnia 6 grudnia 2006 r. (t.j. Dz.U. Nr 84, poz. 712). Ponadto przeprowadzono aktualizację powiązań prezentowanych w dokumencie danych statystycznych.
Marszałek województwa wielkopolskiego	Brak uwag	
Marszałek województwa warmińsko-mazurskiego	<p>Zostały zgłoszone komentarze odnoszące się do innego dokumentu, który był przekazany do konsultacji w dniu 20 stycznia 2010r. (a nie 2011r.) tj. „<i>Kierunki rozwoju obszarów wiejskich – założenia do Strategii zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa</i>”.</p> <p>Zwrócono uwagę, by „<i>przedstawione w strategii kierunki interwencji oraz działania, które będą podejmowane na rzecz jej realizacji, mogły być hierarchizowane przez Samorządy Województw, z uwzględnieniem lokalnych potrzeb i szans rozwojowych poszczególnych regionów; zostały zapewnione odpowiedniej wielkości środki finansowe (zarówno z funduszy wspólnotowych, jak i źródeł krajowych) służące realizacji wyznaczonych kierunków rozwoju obszarów wiejskich, przy czym podział środków powinien uwzględniać różnicowania regionalne oraz mieć na celu wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych w regionach</i></p>	Rekomendacje zostaną poddane pod dyskusję podczas projektowania instrumentów implementujących strategię.

	<p><i>najbardziej zapóźnionych w rozwoju rolnictwa i w zakresie warunków życia na obszarach wiejskich; zostały stworzone odpowiednie mechanizmy na etapie programów operacyjnych, które zabezpieczą obszary wiejskie przed marginalizacją, a mieszkańców wsi przed wykluczeniem społecznym, poprzez właściwą ocenę projektów na etapie ich wyboru oraz zapewnią koordynację i komplementarność instrumentów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich."</i></p>	
<p>Zarząd województwa lubelskiego</p>	<p>Zostały zgłoszone uwagi o charakterze redakcyjnym. Wskazuje się na fakt, że nie należy stosować zamiennie pojęć „wieś” i „obszary wiejskie” (dotyczy to przede wszystkim tytułu strategii i jej zakresu)</p> <p>Proponuje się w większym stopniu uwzględnić w strategii zagadnienia związane z leśnictwem. Ponadto został wyrażony następujący pogląd dotyczący wdrażania strategii: <i>„Podniesienie efektywności działań w szczególnie skomplikowanych obszarach obecnie wykonywanych przez różne podmioty podległe różnym ministrom sektorowym, może zostać osiągnięte jedynie poprzez przedsięwzięcia zintegrowane w systemie zarządzania wielopoziomowego. Administracja szczebla samorządowego wraz z uruchomieniem nowej perspektywy finansowej powinna być odpowiedzialna za całościowe zarządzanie regionalnymi programami operacyjnymi, w tym regionalnym programem operacyjnym rozwoju obszarów wiejskich.</i> <i>Rola regionów i ich władz publicznych musi ewoluować od zarządcy częścią środków unijnych do aktywnego planisty i zarządcy procesów rozwoju obszarów wiejskich. Niezbędne jest koordynowanie wszystkich działań rozwojowych realizowanych na terenie obszarów wiejskich nie tylko na poziomie centralnym, ale także na poziomie regionalnym i lokalnym."</i> Zgłoszono następujący postulat: <i>„Ewaluacja wszystkich strategii realizowanych na obszarach wiejskich powinna doprowadzić do: 1) poprawy skuteczności interwencji, 2) oszacowania ich oddziaływania (w odniesieniu do celów, jak i nieplanowanego), 3) analizy wpływu na szczególne problemy strukturalne. By było to możliwe, niezbędne jest uwzględnienie we wszystkich strategiach oceny z wyodrębnieniem obszarów wiejskich."</i> Proponuje się rozszerzenie w Strategii zakresu zapobiegania ryzyku o zjawiska w rolnictwie wynikające nie tylko ze źródeł przyrodniczych.</p> <p>Proponuje się aktualizację danych statystycznych i redakcję tekstu.</p>	<p>Uwagi zostały uwzględnione. Tytuł strategii został przypisany w <i>Planie uporządkowania strategii rozwoju</i> i choć używa się nim wyrazu „wieś” – to pojęcie to zgodnie z definicją zawartą w <i>Słowniku języka polskiego PWN</i> może być definiowane jako: <i>„tereny pozamiejskie"</i>. Natomiast pojęcie obszaru definiuje się jako: <i>„ograniczoną część przestrzeni, zwykle dużych rozmiarów; określoną powierzchnia czegoś; miejsce występowania, zasięgu czegoś"</i>. Stąd użycie w tytule pojęcia „wieś” nie jest sprzeczne z zakresem tematycznym strategii. Część diagnostyczna dotycząca leśnictwa została rozszerzona. Rekomendacje zostaną poddana pod dyskusję podczas projektowania instrumentów implementujących strategię.</p> <p>W części poświęconej opisowi systemu monitorowania oceny dodano następujący zapis: <i>„Jednocześnie monitorowanie i ocena postępów wdrażania wszystkich pozostałych strategii rozwoju będzie dokonywana z wyszczególnieniem efektów interwencji realizowanych na obszarach wiejskich."</i></p> <p>Zagadnienie zarządzania ryzykiem znajduje swoje odzwierciedlenie w kierunkach interwencji zaprojektowanych w strategii (4.1.3. <i>Poprawa warunków pracy, bezpieczeństwa i jakości zarządzania w sektorze rolno – spożywczym</i>).</p> <p>Uwaga uwzględniona.</p>

